

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

LIBANGA 12

SISWATI LULWIMI LWESIBILI LWEKWENGETA (SAL)

LIPHEPHA LESIBILI (P2)

LWETI 2009

EMARUBHRIKHI

EMAMAKI: 80

Lamarubhriki angemakhasi lasi-6.

SIGABA A: EMARUBHRIKI EKHLOLA INDZABA (40 emamaki)

	Lizinga 7: Emalengiso	Lizinga 6: Licophelo lelisetulu	Lizinga 5: Licophelo lelincomekako	Lizinga 4: Lokwenetisako	Lizinga 3: Lokulingene	Lizinga 2: Lokuyincenye	Lizinga 1: Akunamphumelelo
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
LOKUCUKETFWE, KUHLELA NELUHLAKASIMO (28 EMAMAKI)	<u>22½ – 28</u> -Lokucuketfwe kuveta kuvisisi sihloko ngemalengiso. -Imibono ikhutsata kucabanga futsi ivutsiwe. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba lemukelekako lengenamaphutsa.	<u>20 – 22</u> -Lokucuketfwe kuveta kuvisisi sihloko ngemalengiso. -Imibono ikhutsata kucabanga futsi ivutsiwe. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba lemukelekako lengenamaphutsa.	<u>17 – 19½</u> -Lokucuketfwe kuveta kulumusha sihloko ngelicophelo lelincomekako. -Imibono iyajabulisa futsi iyakholeweka. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba leyakheke kahle naletfuleke kahle.	<u>14 – 16½</u> -Lokucuketfwe kuveta kulumusha sihloko ngalokwenetisako. -Imibono letayelekile lengakajuli. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba letfuleke ngalokwenetisako ngekwelulwimi lwesibili lwekwengeta.	<u>11½ – 13½</u> -Lokucuketfwe kulingene futsi kwetayelekile. -Kubumbana kuhamba kushiya tikhala. -Imibono: leminyenti iyahambisana nesihloko. Kuncane kucicambela. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba letfuleke ngalokuyincenye ngekwelulwimi lwesibili lwekwengeta.	<u>8½ – 11</u> -Lokucuketfwe akuvami kucaca, akukho kubumbana imibono imbalwa, iphindzaphindwa njalo. -Akulingani nelizinga lelulwimi lwasekhaya nanobe kuneluhlelo/kwakhwe luhlaka. -Indzaba ayetfulekanga kahle.	<u>0 – 8</u> -Lokucuketfwe akuvami kucaca, akukho kubumbana imibono ihlangahlangene. -Nanobe kuneluhlelo/kwakhwe luhlaka. -Indzaba ayetfulekanga kahle.
LULWIMI, SITAYELA NEKUHHLUNGA EMAPHUTSA (7 EMAMAKI)	<u>6 – 7</u> -Kunekucikelela kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi netiphumuti kulawuleke ngemalengiso. -Usebentisa lulwimi lwetinongo ngemphumelelo. -Emagama akhetfwe ngemphumelelo. -Sitayela, sihambisana nesihloko ngendlela emagama lakhetfwe ngayo. -Ithekesthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>5 – 5½</u> -Kunekucikelela lokutsite kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi netiphumuti kulawuleke ngalokwemukelekako. Ukhonile kusebentisa lulwimi lwetinongo lolufanele. -Emagama akhetfwe ngendlela lefanele esikhatsini lesinyeti. -Sitayela, sihambisana nesihloko ngendlela emagama lakhetfwe ngayo. -Ayinamaphutsa latseni njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>4½</u> -Kunekucikelela lokulingene kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi lolumalula netiphumuti kusetjentiswe kahle esikhatsini lesinyeti. Kukhetfwa kwemagama kulingene kepha kuhambisana nesihloko. -Sitayela, sihambisana nesihloko ngalokulingene. -Ayinamaphutsa ngalokulingene njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>3½ – 4</u> -Kunekucikelela lokutsite kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi lolumalula netiphumuti kusetjentiswe ngalokwenetisako. Kukhetfwa kwemagama kulingene kepha kuhambisana netidzingo tesihloko. -Sitayela, sihambisana ngandlelatsite netidzingo tesihloko. -Sitayela, sihambisana nesihloko ngalokulingene. -Ithekesthi isenawo emaphutsa lambalwa nanobe kwentiwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>3</u> -Lulwimi lolulingene netiphumuti tinemaphutsa lamanyenti. -Kukhetfwe emagama lalula. -Sitayela asibumbani netheksti. -Kukhetfwe emagama lalula. -Ithekesthi emaphutsa nanobe kwentiwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>2½</u> -Lulwimi netiphumuti kunemaphutsa. -Kukhetfwa kwemagama akwenetisi. -Sitayela, umoya nerejista akuhambisani nesihloko. -Ithekesthi igcwele emaphutsa nanobe kwentiwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>0 – 2</u> -Lulwimi netiphumuti kunemaphutsa lamabi. -Kukhetfwa kwemagama akwemukeleki. -Sitayela, umoya nerejista kugcwele emaphutsa kuto tonkhe tinhlangotsi. -Ithekesthi inemaphutsa lamanyenti kakhulu nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.

SAKHIWO (5 EMAMAKI)	<u>4 – 5</u>	<u>3½</u>	<u>3</u>	<u>2½</u>	<u>2</u>	<u>1½</u>	<u>0 – 1</u>
	-Kutfufuka kwesihloko lokubumbene. Kucacile, kuyalandzeleka kungemalengiso. -Imisho, netindzima kwakhiwe ngemalengiso. -Budze buhambisana netidzingo tesihloko ngemalengiso.	-Imininingwane yetigameko itfufuka ngalokubumbene -Imisho, netindzima letehlukene kuhleleke ngelizinga lelisetulu. -Budze bulungile.	-Kunemininingwane letsite lecanjiwe lehambelana nesihloko. -Imisho netindzima kwakheke ngelicophelo lelincomekako. -Budze bulungile.	-Kunemininingwane letsite lecanjiwe lehambelana nesihloko. -Imisho netindzima kwakheke ngelicophelo lelincomekako. -Budze bulungile.	-Emaphuzu lamanyenti labalulekile ayabonakala. -Imisho, netindzima kunemaphutsa latsite kodvwa indzaba iyevakala. -Budze bulungile.	-Kulesinye sikhatsi uyanhlanhlatsa aphume esihlokweni Umcondvo awuvakali. -Kwakhiwa kwemisho netindzima kusezingeni leliphansi. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu.	-Iphumile esihlokweni. -Imisho, netindzima kuhangahlange, kuyagucugucuka. -Budze – yindze/yimfisha ngalokwendlulele.

SIGABA B: EMARUBHRIKI EKUHLOLA EMATHEKSTHI EMIBHALOMBIKO LAMAFISHA (20 EMAMAKI)

	Lizinga 7: Emalengiso	Lizinga 6: Licophelo lelisetulu	Lizinga 5: Licophelo lelincomekako	Lizinga 4: Lokwenetisako	Lizinga 3: Lokulingene	Lizinga 2: Lokuyincenye	Lizinga 1: Akunamphumelelo
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
	<u>11½ – 14</u>	<u>10 – 11</u>	<u>8½ – 9½</u>	<u>7 – 8</u>	<u>6 – 6½</u>	<u>4½ – 5½</u>	<u>0 – 4</u>
LOKUCUKETFWE, KUHLELA NELUHLAKASIMO (14 EMAMAKI)	-Lwati lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -Umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekubumbana kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu.	-Lwati lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -Umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekubumbana kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu.	-Lwati lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -Umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekubumbana kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu.	-Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga ngekuhambelana nesihloko kodwa kuyevakala kutsi utsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokwenetisako nalokucuketfwe, kantsi inemininingwane letsite lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi letfulwe ngalokwenetisako. -Usebentise lwati lolwenetisako lwetidzingo teluhlakasimo.	-Lwati lolulingene lwetidzingo tetheksthi. Imphendvulo ikhombisa kunhlanhlatsa lokuncane. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kuletinye tincenye akuvakali kutsi ufuna kutsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokulingene nalokucuketfwe, kantsi inemininingwane lesisekelo lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako nalebumbene ngalokulingene. -Unelwati lolulingene lwetidzingo teluhlakasimo.	-Lwati lolungakeneli lwetidzingo tetheksthi. Umsebenti lobhaliwe uveta kutsemeleta lokukhulu. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu. -Imibono yetheksthi ayibumbani ngaso sonkhe sikhatsi nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -Kuhlela kwakha luhlaka akwenetisi. Ithekesthi ayetfulwanga kahle. -Akayilandzeli ngalokwanele imitsetfo ledzingekile yeluhlakasimo.	-Alukho lwati lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala – umfundzi, uyahlanhlatsa, akuvakali kuletinye tincenye. -Imibono yetheksthi ayibumbani nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -Kuhlela nekwa kha luhlaka akukho itheksthi yetfulwe kabi. -Akayilandzeli imitsetfo yeluhlakasimo.

LULWIMI, SITAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA (6 EMAMAKI)	<u>5 – 6</u>	<u>4½</u>	<u>4</u>	<u>3 – 3½</u>	<u>2½</u>	<u>2</u>	<u>0 – 1½</u>
	<p>-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle.</p> <p>-Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngemalengiso.</p> <p>-Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso.</p> <p>-Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze lobenele.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelisetulu ngalokungenamaphutsa.</p> <p>-Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu.</p> <p>-Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngelicophelo lelisetulu.</p> <p>-Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze bulungile.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelincomekako kantsi futsi ifundzeka malula.</p> <p>-Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelincomekako.</p> <p>-Esikhatsini lesinyenti sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokufanele.</p> <p>-Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze bulungile.</p>	<p>-Usebentise umcondvo lowenetsako wetidzingo teluhlaka.</p> <p>-Itheksthi icanjwe ngalokwenetisako. Emaphutsa akatsikameti kushelala kwemibono.</p> <p>-Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngalokwenetisako.</p> <p>-Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokwenetisako.</p> <p>-Itheksthi isacuketse emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze bulungile.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe ngalokulingene kunemaphutsa lambalwa.</p> <p>-Silulumagama sincane kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo.</p> <p>-Kukhona lokusilelako ngesitayela, umoya nerejista.</p> <p>-Itheksthi icuketse emaphutsa lamanyentana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze – yindze/yimfisha kakhulu.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela.</p> <p>-Silulumagama sidzinga kulungiswa lokutsite kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo.</p> <p>-Sitayela, umoya nerejista akushayi khona.</p> <p>-Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze – yindze/yimfisha kakhulu.</p>	<p>-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle.</p> <p>-Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngemalengiso.</p> <p>-Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso.</p> <p>-Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.</p> <p>-Budze lobenele.</p>

SIGABA C: EMARUBHRIKI EKHLOLA EMATHEKSTHI LAMAFISHA KAKHULU EMIBHALOMBIKO/ LATICUKATSILWATI (20 EMAMAKI)

	Lizinga 7: Emalengiso	Lizinga 6: Licophelo lelisetulu	Lizinga 5: Licophelo lelincomekako	Lizinga 4: Lokwenetisako	Lizinga 3: Lokulingene	Lizinga 2: Lokuyincenye	Lizinga 1: Akunamphumele- lo
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
LOKUCUKETFWE, KUHLELA NELUHLAKASIMO (14 EMAMAKI)	<u>11½ – 14</u> -Lwati lolukhetsekile lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -Umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. Luhlakasimo lesinembako ngemalengiso.	<u>10 – 11</u> -Lwati lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. Kubhala lokucondzile. -Umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu.	<u>8½ – 9½</u> -Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala. -Umfundzi akanhlanhlatsi. -Imibono yetheksthi ibumbene nalokucuketfwe, futsi ichazwe ngelicophelo lelincomekako, imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lesecophelweni lelincomekako. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo.	<u>7 – 8</u> -Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi umfundzi uyanhlanhlatsa kodvwa kuyevakala kutsi utsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokwenetisako nalokucuketfwe, kantsi imininingwane letsite lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi letfulwe ngalokwenetisako. -Usebentise lwati lolwenetisako lwetidzingo teluhlakasimo.	<u>6 – 6½</u> -Lwati lolulingene lwetidzingo tetheksthi. Imphendvulo ikhombisa kunhlanhlatsa lokuncane. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kuletinye tincenye akuvakali kutsi ufuna kutsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokulingene nalokucuketfwe, kantsi imininingwane lesisekelo lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako nalebumbene ngalokulingene. -Unelwati lolulingene lwetidzingo teluhlakasimo.	<u>4½ – 5½</u> -Lwati lolungakeneli lwetidzingo tetheksthi. Umsebenti lobhaliwe uveta kutsemeleta lokukhulu. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu. -Imibono yetheksthi ayibumbani ngaso sonkhe sikhatsi nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -Kuhlela/kwakha luhlaka akwenetisi. Itheksthi ayetfulwanga kahle. -Akayilandzeli ngalokwanele imitsetfo ledzingekile yeluhlakasimo. -Kunemaphutsa lamanyenti.	<u>0 – 4</u> -Lwati lolukhetsekile lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -Umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Luhlakasimo lesinembako ngemalengiso.

LULWIMI, SITAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA (6 EMAMAKI)	<u>5 – 6</u>	<u>4½</u>	<u>4</u>	<u>3 – 3½</u>	<u>2½</u>	<u>2</u>	<u>0 – 1½</u>
	<p>-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngemalengiso. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso. -Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze lobenele.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelisetulu ngalokungenamaphutsa. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngelicophelo lelisetulu. -Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelincomekako kantsi futsi ifundzeka malula. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelincomekako. -Esikhatsini lesinyenti sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokufanele. -Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile.</p>	<p>-Usebentise umcondvo lowenetisako wetidzingo teluhlaka. -Itheksthi icanjwe ngalokwenetisako. Emaphutsa akatsikameti kushelala kwemibono. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngalokwenetisako. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokwenetisako. -Itheksthi isacuketse emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe ngalokulingene kunemaphutsa lambalwa. -Silulumagama sincane kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo. -Kukhona lokusilelako ngesitayela, umoya nerejista. -Itheksthi icuketse emaphutsa lamanyentana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu.</p>	<p>-Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. -Silulumagama sidzinga kulungiswa lokutsite kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo. -Sitayela, umoya nerejista akushayi khona. -Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu.</p>	<p>-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngemalengiso. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso. -Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze lobenele.</p>